

Раритетна експозиція

У НОВОМУ РОЦІ - НОВІ НАДХОДЖЕННЯ. ЯКИМИ ЦІКАВИМИ ЕКСПОНАТАМИ ПОПОВНИЛИСЯ ФОНДИ КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

У Шосткинському краєзнавчому музеї ведеться масштабна та кропітка робота зі створення експозиції, присвяченої історії Гамаліївського Свято-Харлампієвського монастиря та його засновникам - родині Скоропадських. У фондах закладу вже є чимало експонатів з даної тематики, а на початку цього року сюди передали ще кілька цікавих та цінних речей. Яких саме - дізнавалися журналісти газети "Полісся".

На початку нового року до фондів Шосткинського краєзнавчого музею надійшло декілька цікавих та цінних експонатів. Більшість з них пов'язані з історією Гамаліївського Харлампієвського монастиря і родиною Скоропадських, які є його засновниками. Зокрема, **міський голова Шостки Микола Нога** передав подаровану йому колись ікону-складень із зображенням Святого Миколая, розповідає **головна зберігачка фондів музею Тамара Крупеня**. "Складень - це ікона з двома стулками, які закриваються. Носилася вона на грудях", - пояснює вона.

Пані Тамара провела аналіз експонату, переданого Миколою Ногою, та порівняла його з такими ж іконками, які зберігаються у фондах краєзнавчого музею. Вона припускає, що ці складні були виготовлені у середині 19-го, на початку 20-го століття. Як і більшість старовинних реліквій, вони не зберегли свій первинний вигляд та потребують реставрації. "Ці іконки вже потьмяніли, на деяких з'явилися плями окислення. У деяких з них від центральних частинок відламалися стулки", - говорить головна зберігачка фондів.

Жителі Гамаліївки передали музею дві домоткані сорочки - чоловічу та жіночу. Виготовлені вони з грубого полотна, приблизно в період Другої світової війни. "В цей час люди були вимушені все виготовляти для себе власноруч. В порівнянні з тими сорочками, які є в нашому фонді, це полотно значно грубіше", - розповідає Тамара Крупеня.

Також фонди музею поповнилися добіркою фотокопій із зображенням Гамаліївського Свято-Харлампієвського монастиря. Автор більшості світлин - відомий шосткинський фотограф початку 20-го століття Іван Карпов. "Тут є фотографії із зображенням загального вигляду монастиря - з північного боку, зі сторони Глухівської дороги, а також каплички та трапезної біля стін монастиря", - підкреслює працівниця музею.

На інших світлинах можна побачити споруду монастиря у період його занепаду, групове фото священнослужителів, церкву Різдва Богородиці та її внутрішнє оздоблення. Останній знімок цінний тим, що зображений на ньому інтер'єр може допомогти реставраторам відновити храм у тому вигляді, яким він був у період свого розквіту.

Планується, що експозиція буде присвячена історії монастиря в Гамаліївці та його засновникам - родині Скоропадських. Документи та різноманітні предмети з даної тематики Тамара Крупеня збирає вже протягом кількох останніх років і сподівається, що мешканці Шосткинської громади допомагатимуть їй у поповненні фондів.

Окрім цього, у фондах Шосткинського краєзнавчого музею зберігається унікальний і дуже важкий артефакт - уламок дзвону з дзвіниці Свято-Хар-

лампієвського Гамаліївського монастиря. Як розповідає головна зберігачка фондів Тамара Крупеня, у 1920 році представники радянської влади скинули його з верхівки споруди, в результаті чого 320-пудовий дзвін розколовся на кілька частин. "Саме в цей період монастир був закритий, а дзвін - зруйнований одним з перших. І це не випадково. Адже якщо звуки церковного дзвону не лунають, це означало, що храм не працює", - пояснює пані Тамара.

Вона дослідила, що виготовлений дзвін був зі сплаву різних металів і оздоблений по краю орнаментом у стилі українського барокко. Варто зазначити, що найбільш яскраво й самобутньо цей стиль проявився в XVII - на початку XVIII ст. саме у культовому зодстві. "Відлито у металі рослинний орнамент дає можливість припускати, що це - один з перших дзвонів Гамаліївського монастиря", - розповідає головна зберігачка фондів.

Також у фондах краєзнавчого музею зберігаються 28 фрагментів порцелянових іконостасів Міклашевських з села Волокітино, що в Путивльському районі. Донька власника мануфактури Андрія Міклашевського, Марія, була матір'ю останнього гетьмана України Павла Скоропадського. Науковці припускають, що вона могла отримати готові деталі порцелянових іконостасів зі складів і комор батьківської садиби.

Отож ймовірно, що збережені фрагменти - з порцелянових іконостасів, які прикрашали домові храми родини Скоропадських. Як зазначає Тамара Крупеня, усі ці експонати були досліджені і ідентифіковані спеціалісткою з

Києва ще у 2009 році.

В результаті досліджень з'ясували, що іконостас був виготовлений з білої глини - каоліну і оздоблений кобальтом та позолотою. "Чаклували" над цими витворами мистецтва кріпаки власника Волокитинської порцелянової мануфактури Андрія Міклашевського. Також допомогли науковцям дослідити ці артефакти - книги із зображенням виробів Волокитинської мануфактури, які зберігаються в музеях та приватних колекціях всього світу. "Також тут виготовляли посуд та різноманітні фігурки. Велика колекція була присвячена українському національному костюму", - зазначає Тамара Крупеня.

До речі, окрім фрагментів іконостасу, у фондах музею зберігся і посуд Волокитинської порцелянової мануфактури Міклашевського.

Джерелом для досліджень історії Свято-Харлампієвського Гамаліївського монастиря послужили фотокопії, зроблені з історико-статистичного опису Чернігівської єпархії, датованого 1873 роком. "Цей опис зробив Філарет (Гумілевський). Ми користувалися саме тією його частиною, яка оповідає про історію заснування і розвитку Гамаліївського монастиря. Також нами був зібраний пакет фотографій з даної тематики", - говорить пані Тамара.

Наразі працівники краєзнавчого музею накопичують увесь матеріал, який стосується історії Гамаліївського монастиря та його покровителів. Потім розроблятимуть тематико-експозиційний план майбутньої експозиції і тільки тоді приступатимуть до її відкриття.

Світлана КОВАЛЬЧУК

